

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ
ЦЕНТР "АГРООСВІТА"

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

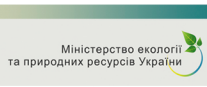
working for Zero Hunger

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗА УЧАСТЮ ФАО**

**BOOK OF ABSTRACTS
OF INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE
WITH THE SUPPORT OF THE FAO**

**«КЛІМАТИЧНІ ЗМІНИ
ТА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.
ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОЇ
НАУКИ ТА ОСВІТИ»**

**CLIMATE CHANGE
AND AGRICULTURE:
CHALLENGES FOR SCIENCE
AND EDUCATION**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

ASSOCIATION
ISLE

м. Київ
13-14 березня 2018 року

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ

Голова: Іщенко Тетяна, кандидат педагогічних наук, професор

Заступники голови:

Малков Михайло, координатор програм розвитку ФАО в Україні

Хоменко Микола, кандидат педагогічних наук

Секретар: Кутонova Тамара, старший консультант з питань клімату, ФАО і України.

Адреса оргкомітету: Науково-методичний центр «Агроосвіта»
03151, м. Київ, вул. Смілянська, 11 (044)- 242-35-68;
факс (044) 242-35-68; e-mail: nmc.agroosvita@ukr.net

НАПРЯМИ РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

- вплив змін клімату на спектр культур, які вирощують на різних територіях, та на їх врожайність, розподіл і вірулентність, появу нових шкідників та хвороб рослин;
- виникнення, поширення захворювань тварин різними шляхами за умови глобальної зміни кліматичних умов;
- вплив змін клімату на продуктивність тварин, доступність і якість кормової бази;
- вплив змін клімату на структуру та функції рослинних і тваринних угруповань, прісноводних і морських екосистем;
- вплив змін клімату на стан водних ресурсів України;
- вплив мінливості та сезонності клімату на аквакультуру, запаси і розподіл основних видів риб;
- вплив змін клімату на зміну якості продуктів харчування та негативні наслідки для продовольчої безпеки;
- наукові розробки щодо заходів з адаптації сільського господарства до зміни клімату для різних регіонів України;
- вдосконалення освітніх програм галузей знань «Аграрні науки та продовольство» і «Ветеринарна медицина» щодо врахування адаптації сільського господарства до кліматичних змін;
- окреслення шляхів адаптації і пом'якшення негативних наслідків від кліматичних змін;
- вплив сільського, лісового та рибного господарства на клімат, та заходи з пом'якшення таких впливів.

Співорганізатори конференції

1. ФАО (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН)
2. Міністерство освіти і науки України
3. Міністерство аграрної політики та продовольства України
4. Національна академія аграрних наук України

5. Держпродспоживслужба України
6. Департамент змін клімату та озонного шару Міністерства екології та природних ресурсів України
7. Український гідрометеорологічний центр Державної служби України з надзвичайних ситуацій
8. Інститут зрошуваного господарства НААН України
9. Інститут агроєкології та природокористування НААН України
10. Інститут рибного господарства НААН України
11. Інститут водних проблем та меліорації НААН України
12. Інститут захисту рослин НААН України
13. Державний науково-контрольний інститут біотехнології і штамів мікроорганізмів (ДНКІБШМ) НААН України
14. ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» НААН України
15. Інститут ветеринарної медицини НААН України
16. Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Харків
17. Державне Агентство лісових ресурсів України
18. НУБіП України
19. Миколаївський НАУ
20. Херсонський НАУ
21. Таврійський ДАТУ
22. Львівський університет ветеринарної медицини та біотехнології ім. С.З. Гжицького
23. Білоцерківський НАУ
24. Житомирський НАЕУ
25. Сумський НАУ
26. Харківська ДЗВА

Тези, внесені до збірки, наведено у вигляді, в якому були подані авторами з деякими суто технічними правками. Організатори конференції не несуть відповідальності щодо науковості та змісту представлених матеріалів

повної реалізації адаптивного потенціалу кукурудзи, тобто за рахунок добре відселектованої пристосованості до умов агроекологічного середовища, а з іншого – за рахунок видозміни агроекологічного середовища.

Для зниження ризику впливу негативних явищ у кожній конкретній зоні рекомендуються до вирощування гібриди з різними біологічними та агроекологічними властивостями за рівнем інтенсивності. Підбір гібрида на сьогодні є найдешевшим агрозаходом, доступним для виробників.

Під час формування сортової структури потрібно дотримуватися зональних принципів її оптимізації. Крім того, слід завжди враховувати сортову специфіку під час внесення добрив, планування норм висіву, способів догляду за посівами та за інших агротехнічних заходів, що дає можливість більш ефективно використовувати матеріальні ресурси.

Література

1. Бучинский И. Е. Засухи и суховеи. – Луганск : Гидрометеиздат, 1976. 213 с.

2. Струтинська В. М. Вплив змін клімату на термічний та льодовий режими річок басейну Дніпра (в межах України) з другої половини ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. геогр. наук: спеціальність 11.00.07 «Гідрологія суші, водні ресурси, гідрохімія» Київ, 2008. 21 с.

3. Агротехнологія вирощування кукурудзи в умовах східної частини Лісостепу України : навч. посіб. / за ред. В. М. Костромітіна. Харків, 2012. 175 с.

УДК 631.95:631.147

Чайка Т.О., канд. екон. наук

Полтавська державна аграрна академія

chayka_ta@ukr.net

ПОШИРЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА З МЕТОЮ ЗАПОБІГАННЯ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Як відомо, ґрунтово-кліматичні умови України є дуже сприятливими для вирощування багатьох видів продукції рослинництва. У зв'язку з цим, рішенням Продовольчої і сільськогосподарської комісії ООН (ФАО) Україну віднесено до держав, які у найближчому майбутньому мають стати донорами продовольства у світі. Водночас природно-ресурсний потенціал України використовується незначною мірою, що забезпечує перспективи розвитку сільськогосподарського виробництва. Однак використання традиційних методів сільського

господарства має негативний вплив на навколишнє середовище, не забезпечує якості і безпечність продуктів харчування, опосередковано впливає на рівень захворюваності людей.

Проте, вже давно відомо, що фізична праця, яка реалізується у землеробстві, має здатність зберігати у десять разів більше енергії, ніж було витрачено. Тому вважаємо, що сільське господарство має використовувати принципи та методи органічного землеробства, які використовуються на теренах України ще з XIX ст. і ґрунтуються на ідеях української наукової школи фізичної економії. Окрім того, майбутнє всього людства залежить від вміння зберігати енергію за допомогою праці, а отже прогрес суспільства можливий за умови швидкого нагромадження енергії.

Висновки С. Подолинського як одного з представників цієї школи не лише не втратили актуальності, а навпаки, є актуальними, особливо в контексті наукових свідчень наближення людства до певних біофізичних меж:

1) привласнення людьми біомаси Землі перевищило 40 % продукції фотосинтезу на суші або 25 % від загальної (якщо враховувати біомасу океану);

2) руйнування озонового шару, що захищає живий світ на Землі від жорсткого космічного опромінення;

3) деградація приблизно 35 % земельних ресурсів планети;

4) втрата біологічного різноманіття довкілля (від 5 тис. до 150 тис. біологічних видів на рік за загальної кількості від 5 млн до 30 млн видів);

5) наростання зміни клімату і глобального потепління.

За нашими дослідженнями, перспективи розвитку органічного землеробства як в Україні, так і всьому світі забезпечені його впливом на навколишнє середовище, яке останнім часом вимагає до себе більшої уваги через: збереження тваринного та рослинного світу, охорони ґрунтів і вод, раціонального використання ресурсів, зменшення загального рівня забруднення, пошуку альтернативних джерел енергії (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив на навколишнє середовище органічного землеробства

Показник	Характер впливу
Біологічне різноманіття та ландшафт	1. Використовується більше сільськогосподарських генетичних ресурсів, враховуючи комах і мікроорганізми. 2. Більше різноманітність і повторюваність дикої флори та фауни. 3. Сприяє збільшенню різноманіття ландшафтів. 4. Сільськогосподарські угіддя сприяють кращому поєднанню прилеглих біотопів.

Показник	Характер впливу
Ґрунт	1. Збільшується кількість перегною, фізична стійкість, здатність використовувати воду, що призводить до зниження ризику ерозії. 2. Підвищується рівень біологічної активності, збільшується кількість біомаси, прискорюється переробка поживних речовин, покращується структура ґрунту. 3. Достатня кількість симбіотичних мікоризних грибків.
Вода	1. Відсутність загрози з боку синтетичних засобів захисту рослин, які залужують підземні та поверхневі води. 2. Значно більший низький рівень вилуження азоту.
Клімат і повітря	1. Більш низький рівень викидів парникових газів, менша кількість реактивних речовин від використання засобів захисту рослин. 2. Високий показник секвестрації вуглекислого газу у ґрунті.
Енергія	1. Значно більш низький показник використання прямої енергії (легкозаймисті речовини, мастильні матеріали) та непрямой енергії (добрива і пестициди) для цієї території. 2. Висока ефективність використання енергії (відповідно до кількості видобутого або виробленого продукту); іноді краще, ніж у традиційному виробництві.

Позитивний вплив органічного землеробства на клімат підтверджується його впливом на біологічне різноманіття з точки зору екології та агроекології (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив органічного землеробства на біологічне різноманіття

Рівень біологічного різноманіття	Характеристика	Механізм впливу органічного землеробства
Генетичний	Нестабільність видів тварин, сортів рослин і штамів мікроорганізмів, що використовуються у сільському господарстві або пов'язаних з сільськогосподарським виробництвом	Використання сортів, видів і штамів, які ефективні в локальних умовах (кліматичних, ґрунтових). Для селекції рослин використовуються також старі місцеві сорти та матеріали, що зберігаються у банках генів
Видовий	Широкий спектр пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом видів (ґрунтові організми, запилювачі, фітофаги тощо) і одночасно різноманітність непродуктивних видів, які пов'язані з іншими (невиробничими) функціями ландшафту	Екологічні системи господарювання є корисними для різноманітності як рослин, так і тварин. Практикується підвищене агробіологічне різноманіття зі широким і різним набором сівозміг та кількістю вирощуваних культур, з великою різноманітністю трав

Рівень біологічного різноманіття	Характеристика	Механізм впливу органічного землеробства
Біотопний	Відображує різноманітність ландшафтних біотопів	Рекомендації з органічного агровиробництва передбачають охорону узбіччя полів, які є важливим біотопом у землеробському ландшафті, служать притулком, екологічною нішею для зникаючих видів рослин, зимовищем для багатьох видів тварин, багаті квітучими рослинами
Екосистемний	Різноманітність агроєкосистем та їх роль серед інших ландшафтних екосистем, що становлять ландшафтну структуру	Розміщення територій високо над рівнем моря спонукає на ведення органічного агровиробництва. Використовується дроблення та черезсмужка посівів сільськогосподарських культур, які ведуть до підвищення біологічного різноманіття

Позитивний вплив органічних фермерських підприємств на збільшення біологічного різноманіття порівняно з традиційними підтверджує табл. 3, яка є результатом спостережень у фермерських підприємствах Європи.

Таблиця 3

Вплив органічного землеробства на біологічне різноманіття порівняно з традиційним

Представники фауни і флори	Щільність	Різноманіття
Рослини	у 5 разів більший обсяг біомаси супутніх рослин на ріллі, відносно невелика щільність	на ріллі на 57% більше дикорослих видів рослин, у 2 рази більше рідкісних рослин, деякі види зустрічаються лише в органічних господарствах
Безхребетні	у 1,6 разів більше членистоногих, у 1-5 разів більше павуків	у 1-2 рази більше видів павуків у посівах зернових культур
Птахи	на 25% більше птахів на межах полів, у 2,2 рази більше жайворонків, що гніздуються	—

Таким чином, органічне землеробство забезпечує раціональне використання природних ресурсів, відновлення ґрунтів, ландшафтів,

зокрема багатих на представників фауни і флори луків, захищає тваринний і рослинний світ, сприяє розвитку альтернативних джерел енергії тощо, що у кінцевому результаті запобігає зміні клімату та забезпечує стійкий довгостроковий розвиток всього сільського господарства.

УДК 631.811:634.8(477.73)

Нікончук Н.В., доцент;

Ткачова Є.С., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

ВПЛИВ БІОРЕГУЛЯТОРІВ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ЯГІД ВИНОГРАДУ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Ставлення проблеми. За сучасних умов змін клімату, надмірного використання хімічних добрив та засобів захисту від хвороб і шкідників рослин, актуальності набуває пошук нових більш ефективних шляхів підвищення продуктивності галузі виноградарства, перш за все, за рахунок малозатратних технологій. У зв'язку з цим, дослідження застосування біорегуляторів росту в виноградарстві набуває все більшого значення. Біорегулятори росту визначають характер проходження таких важливих процесів, як ріст і розвиток, формування врожаю, здатність долати різні стресові ситуації, знімати короточасні дефіцити в критичні періоди росту. Застосування агрозаходів на основі регуляторів росту, скрізь розглядається, як новий і перспективний напрямок хімізації сільського господарства.

Враховуючи вищезазначене, метою дослідження було вивчення впливу біорегуляторів росту Біолан та Біосил на показники врожайності технічних сортів винограду в умовах південного Степу України.

Методика досліджень. Польові досліді проводилися на ділянках технічних сортів винограду Каберне Совіньйон, Одеський Чорний та Ркацителі на базі ПАТ «Радсад» Миколаївської області в період 2016–2017 рр. Формування кущів – двоштамбовий кордон, схема садіння 3,0х1,5 м. Культура винограду неукривна і незрошувана. Кущі обприскували водними розчинами 0,002% – вої концентрації препаратів Біолан та Біосил. Обприскування кущів проводили з розрахунку 250 мл/кущ, 550 л/га. Обробку препаратами кущів винограду проводили у такі строки: I – за 5 – 7 днів до цвітіння; II – одразу після цвітіння; III – перед досяганням ягід.

Результати досліджень. Підвищення інтенсивності фізіологічних процесів у тканинах листків та кращий розвиток кущів винограду за